

Проект:

Превземање мерки за превенција и елиминирање на насилството на жените

СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ГОСТИВАР (Извештај од анкетното истражување)

Гостивар, Декември 2002

Воведни напомени

Семејното насиљство како појава или своевиден феномен, не е ново ни непознато.

Ни за нас во Гостивар, ниту за нашите сограѓани од другите урбани и рурални средини во Македонија, соседните земји и светот. Од како постои „век и свет“, семејното насиљство е тука, меѓу нас, околу нас. А ние, од познати или непознати мотиви, причини, стереотипи итн., и на почетокот од 21 век го држиме затворено во Пандорината кутија. Не покажуваме храброст, не сме во состојба, ниту покажуваме желба и волја, поодредено, појасно да се соочеме со него. Семејното насиљство, барем за сега, најчесто остануваше и се случуваше „заробено меѓу семејните сидови.“

Се доживува како сосема нормален, функционален дел од семејната интима во која, од овие или оние причини, рационални или не е друга работа, не треба да се навлегува.

Ни, ако сакате како граѓани и на почетокот од 21 век, повеќе од веројатно е да се обратиме до полицијата за заштита ако нашиот сосед во пополнокните часови, прославува роден ден, на пример, и пуштил прегласна музика. А кога тој истиот или друг сосед во истите пополнокни часови ја претепува, на мртво име, што се вели, својата сопруга: ги затвараме прозорите, засилуваме до крај тон на телевизорот.

Затоа што, според нашите културолошки стандарди и мерила, не било убаво, според нашата балканска општа психологија, ниту вкусно да се мешаме во семејните работи на другите. И така, тешко е да се најде рационално оправдување, со самото тоа што ја избегнуваме реакцијата на насилиството, ни сме, сеедно сакале или не, свесно или не, соучесници на еден, како да ја свртиме работата, сепак злочин кој е производ на нееднаквоста на половите. И злочин, кој, за жал, да повториме уште еднаш, и на почеток на 21 век не се нашол во нашето кривично законодавство.

Женската граѓанска иницијатива „Антико“, канцеларија во Гостивар, НВО „Женски Центар“ - Гостивар, САЖМ-Гостивар во делокруг на своите годинашни активности, во рамки од проектот: „Превземање мерки за превенција и елиминирање на насиљство на жените во град Гостивар,“ се вклучиме не само во акцијата „16 дена кампања против насилиството над жената,“ туку и во концепција и конструкција на интегрален систем за заштита на жената на локално ниво. Па така, низа прашања и проблеми од „секторот на семејното насиљство,“ со ова анкетно истражување, настоиме да ги преместиме од „домашна атмосфера,“ во јавноста.

Во таа смисла со истражувањето, иако со скромни претензии, се очекува:

- Утврдување на основните индикатори на појавата на семејно насиљство во град Гостивар;

- Идентификација на елементи на семејно насиљство по обем, димензии и модалитети, релација смејно насиљство - економски, образовен, брачен и социјален, со статус на жртвата на насилиството, служби и институции за помош и заштита на жртвите.

- Можности за утврдување на елементи за конструкција на правила за реакција на ситуација на семејно насиљство и учество на институции од државен и невладин сектор.

Во изборот на единици на анкетата, на нестандарден начин, се тргнат и веќе постојните информации за жртви на семејно насиљство а потоа, кога нивна помош и нивни сознанија се откриваат други жени жртви на семејното насиљство кои се анкетираат.

Семејно насилиство во град Гостивар

Семејното насилиство е одреден облик на психичко, физичко и сексуално насилиство врз жената од страна на сопругот, посебно или заедно, со други возрасни членови од нејзината семејна заедница. Иако намерно не се навлегува во историската димензија на семејното насилиство, се додава дека тоа е присутно на овие простори, како и на другите, со појава и функционирањето на патријахатот како една од многуте општествени институции. Дури и во контекст на трансформацијата на Македонија од заостаната аграрна структура во индустриски средно развиена земја, во втората половина од минатиот век, нејзината модернизација (индустријализација, трансфер на население од село во град и од земјоделските во неземјоделските дејности, урбанизација, експанзија образование, здравство итн.), покрај другото, настана дезинтеграција на традиционалното патријахално семејство. Негово сведување на двогенерациски семејни заедници: родители и деца, демократизација не семејните односи, промена на семејните функции кои преминаа од семејството на државни институции итн. Меѓутоа, како што гледаме, иако семејното насилиство, секако трпи модификации и промени, но тоа и натаму останува како тврд остаток од патријахалните заедници и односите во нив.

Табела 1.

Апкетирани жени според националната припадност препознавање на семејното насилиство

Апкетирани жени	Национална припадност				
	Македонка	Албанка	Турчинка	Ромка	Вкупно
Жртви на семејно насилиство	113 (72.4%)	180(71.6%)	38(77.7%)	42 (98.0%)	373 (74.8%)
Нема семејно насилиство	40 (25.7%)	65 (26%)	10 (20.3%)	1 (2%)	116 (23.2%)
Нема семејно насилиство, ишту знаат за насилиство над други жени	3 (1.9%)	7 (2.7%)	1 (2%)	/	11 (2%)
Вкупно	156 (100%)	252 (100%)	49 (100%)	43 (100%)	500 (100%)

Семејното насилиство како и што се очекуваше, нема етнички граници. Насилството е присутно кај жените од сите етнички групи кои живеат во градот Гостивар. Тоа е, ни повеќе ни помалку, непосредна последица на нашите културно-историски, традиционални стереотипи, ставови, предајди итн. спрема жената. Но, од друга страна, не помалку изненадува фактот

што и жената во тој контекст наоѓа оправдување, неутрализација и рационализација за претрпеното насилиство. Таа иако жртва нема храброст и самодоверба да се соочи со она што го трпи и поднесува и да го трансферира од кругот на семејната заедница во јавност, така да семејното насилиство и натаму си останува затворено, личен проблем, привелегија за тесниот круг пријателки или роднини. Со претварањето на насилиство во домашна тајна, заборавјќи на „сведоците“, а тоа се децата, тоа останува лоцирано меѓу домашните сидови. Ваквиот став секако е одлучувачки во определбата на оние 116 жени кои ни изјавија како во нивните семејства нема насилиство. Од друга страна, семејното насилиство и од психички и од физички карактер, го препознаваат кај свои соседи, роднини и пријателки. Имаат сознанија не само за насилиството, неговата жртва и насилиникот (главно сопрузи а сосема малку свекори, девери или свекрви). Дури знаат и зошто жените жртви не се обратиле за помош и заштита до соодветните институции: служби за социјална работа, полиција или здравствени установи (од страв да не се влоши ситуацијата, незинтересираност на службите, срам од изнесување во јавност итн.), ниту, и во многу „драматични“, околности не побарале заштита.

Интересно за одбележување се и оние 11 жени (сите со високо образование, вработени и тие и нивните сопрузи, со примања над 15 000 денари итн.) кај кои, во нивните семејства нема насилиство ниту пак забележале насилиство кај свои соседи, роднини или пријателки. Во суштина им е ставено до знаење на анкетарите дека не сакаат да разговараат на оваа тема.

Некои социјално-демографски карактеристики на жртвите на семејното насилиство

Уште при концепцијата на анкетното истражување од нашите несистематизирани, општи индикации аналогно на феноменологијата на појавата (неусогласност на карактерни и др. лични особини, прилагодување, адаптација еден на друг, на новите улоги, нова семејна атмосфра итн.) посебно сега, при интензивни економски, станбени проблеми, грижа и воспитување на деца, брачна „презасистеност“, „брачна апатија“ итн., се претпостави дека годините на возраст и должината на брачниот стаж ќе имаат голем „придонес, врз обемот и димензиите на брачното насилиство и дека тоа ќе биде повеќе иницијатива од колку суштина.“

Табела 2.

Возраст и национална припадност на анкетираните жени

Национална припадност

	Македонка	Албанка	Турчинка	Ромка	Вкупно
До 1960	41 (34.4%)	57 (48%)	11 (9.2%)	10 (8.4%)	119 (100%)
Од 1961-1970	40 (30.9%)	61 (48.4%)	11 (8.7%)	14 (11%)	126 (100%)
Од 1971-1980	28 (27.2%)	43 (42%)	15 (14.6%)	17 (16.2%)	103 (100%)
По 1981	4 (16%)	19 (78%)	1 (4%)	1 (4%)	25 (100%)
Вкупно	113 (30.3%)	180 (48.2%)	38 (10.2%)	42 (11.3%)	373 (100%)

Овие податоци се само уште една потврда дека семејното насилиство како што нема „етничка дистанца“, ниту, пак, возрасни бариери. Жени жртви на семејното насилиство има од сите старосни групи. Од најмладата од околу дваесетина години до најстарата, преку 50 или 60 години. Нешто поинтензивното присуство на жени Албанки е од нивното доминантно присуство во популација жени во Гостивар.

Исто така, од изворниот материјал се гледа како ни должината на „брачниот стаж“, не е гаранција да има или да нема семејно насилиство. Изјавите на оние десетина девојки кои се жртви на насилиство од страна на своите „дечковци“, (што можам го сакам, не е машко ако е поинаку, добар е со мене само понекогаш забеснува итн.) е илустрација повеќе за тоа како насилиството се формира во семејна атмосфера, дома. И дека подоцна во образоването и социјализацијата на личноста дестимулацијата и неутрализацијата на насилиството како да останува по страна.

Табела 3.

Брачен статус на испитаниците

Немажени	Мажени	Вдовици	Разведени	Друго	Вкупно
9 (2.4%)	304 (91.6%)	29 (7.7%)	25 (6.7%)	6 (1.6%)	373 (100%)

Образованите со својата суштина и функција во процесите на социјализацијата на личноста, се очекуваше, да се појави како значен фактор во појавата и дисперзијата на семејното насилиство. Со порастот на степенот на образование да се намалува стапката на семејно насилиство. Но, се покажа дека е присутно кај сите образовни групи. Изгледа многу повеќе е последица на нееднаквоста на половите која е цврсто етаблирана во нашата сеуште присутна патријахална култура.

Табела 4.
Образование на жртвата и насилиникот

Образование	На жртвата	На насилиникот
Без образование	50 (13.8%)	33 (9.1%)
Основно образование	131 (36.3%)	83 (23%)
Средно образование	113 (31.4%)	149 (41.3%)
Висша и висока	74 (20.5%)	89 (24.6%)
Вкупно	361 (100%)	361 (100%)

Релативно високата стапка на испитаници без образование и образовни претпоставки и погодности за вклучување во подефиризирана поделба на трудот, а со тоа и можности за неутрализација и излегување од крутите рамки на патријахалната култура се должи главно на Ромите од двете групи: и жртва и насилиник. Тие и сега се на дното од општествената структура, со незначителна партиципација во процесите на модернизацијата, изолација во изразито субстанцијарни населби, традиционални занимања. Неприфатени од опкружувањето тие и самите си формирале сопствен етничко-културен образец на однесување.

Дури во последната деценија, под притисок и помош на невладиниот сектор многу повеќе внимание се посветува на образоването кај Ромите како еден од основните канали за општествена промоција. Кај сите други етнички структури образоването и неговата експанзија по последните неколку децении и покрај видните и евидентни промени сепак не успеало да изцврши посуштинска ревизија на патријахалниот систем на вредности за местото на жената во општеството и семјната заедница. Овој дел од семејната проблематика како да е подзаборавена во програмите и содржините на воспитно образованите процеси. Или компонирана во други, пред се, литературни содржини и во крајно пренатрапни програми со суви факти од другите наставни предмети минува незабележително.

Табела 5.
Економска активност на жртвата и насилиникот

Образование	На жртвата	На насилиникот
Вработен/а	102	121
Невработен/а	128	58
Пензионер	10	31
Тех. вишок, стечај	6	17
Работи на диво	4	24
Домаќинка	120	/
Приватен бизнис	2	41
Друго	1	24
Вкупно	363	335

Најголемиот дел од жените жртви на семејното насилиство 66,5 насто се економски неактивни: невработени и домаќинки, лица без редовни месечни примања.

Изолацијата од економската сфера покрај намалувањето на семејниот буџет секако дека има реперкусии и врз каква-таквата хармонија на семејните односи.

Неможноста да се покријат и основните потреби или нивното субстанцијардно, неквалитетно задоволување, многу често може да предизвика напнатост, тензии итн. ситуација која може лесно да се подигне на ниво на насилиство.

Табела 6.
Семејни приходи

Семејни приходи	Број на домаќинства	%
До 5 000 ден.	125	33.5
Од 5 001 - 10 000 ден.	67	18
Од 10 001 - 15 000 ден.	70	18.7
Преку 15 001 ден.	111	29.8
Вкупно	373	100

Квалитетот на животот за секој поединец или семејна група е детерминиран од балансот меѓу приходите и расходите со кои се покриваат потребите од материјален и духовен карактер.

Во оваа категорија домаќинства на жените жртви со 1/3 учествуваат жени со месечни примања над 15.001 ден. и во зависност од бројот на членовите, има можност за претпоставка дека е постигнато соодветно ниво на квалитет на живот. Домаќинствата на сите останати жени се навлезени во сивата зона на сиромаштија и беда.

Табела 7.

Број на членови во домаќинството според националната припадност

Број на членови во едно домаќинство	Македонка	Албанка	Турчинка	Ромка	Вкупно
Еден	7	3	/	/	10
Два	11	4	/	/	15
Три	14	8	/	/	22
Четири	42	40	9	8	99
Пет	21	48	11	12	92
Шест	14	35	71	8	64
Седум	3	19	3	5	30
Осум	1	23	8	9	41
Вкупно	113	180	38	42	373

Транзицијата на семејната заедница од проширени повеќегенерациски и повеќе члени, се намалува во семејни групи составени, главно, од две генерации: родители и деца како да е прикрај. Семејните заедници составени од седум и повеќе членови иако се уште се појавуваат (има едно семејство и со 17 членови) повеќе е рецидив од минатото. Просечниот број на членови во едно домаќинство изнесува 5,1 член и е адекватен на репродуктивното однесување на населението од оваа урбана средина.

Меѓутоа, ако овие податоци се анализираат во однос на претходните (семејни приходи) особено за домаќинствата кои имаат месечно под 7-8 или 5.000 ден. приходи, во просек дневно, по член, имаат помалку од 1 УСА долар. Се појавува екстремна сиромаштија во која нема елементарни претпоставки да се покријатни биолошките потреби од храна. А за останатите егзистенцијални потреби (огрев, струја, алишта, обувки, образование итн.) и да

не зборуваме. И едното и другото предизвикуваат десструкции не само на физичкото тело и на психичкото здравје кое се одразува на низа други со-држини и воопшто на атмосферата во домаќинствата, посебно за младото поколение.

Акти на насилиство, насилиник и реакција на насилиството

Во претходниот текст главно, стануваше збор за социјално демографски карактеристики на жртвите на семејното насилиство и нивните домаќинства.

Во продолжение ни остана другата страна: насилиството, насилиникот и реакцијата на жртвата на семејното насилиство.

Табела 8.

Акти на насилиство според националната припадност на испитаниците

Акти на семејно насилиство	Макед.	Албанка	Турч.	Ромка	Вкупно	% од вк. 373 жени
Закани, груби зборови, навреди	78	137	29	20	264	78.8
Лубомора	80	110	25	38	253	67.8
Грди, непријатни зборови, навреди на само и пред други	67	72	15	17	171	48.8
Забрана контакти со роднини и пријатели	28	60	7	19	109	29.2
Забрана сама да излегува на улица, пазар итн.	18	65	13	14	110	29.8
Не дава вработување	10	56	10	13	89	23.9
Удариса раце, шлаканици	59	90	29	20	194	52.0
Теглење за коса, клоци	27	53	6	20	108	29.0
Клоци, шлаканици	24	58	9	10	101	27.1
Фрлане предмети по жртвата	10	59	11	6	88	23.6
Грубо тепање, претепув.	9	27	4	6	46	12.3
Мавање со тврди предмети	8	19	3	3	33	8.8
Друго	12	4	3	6	25	6.8

Оставајќи го сексуалното семејно насилиство во контекст на нашата анализа затоа што неговото макар и површно истражување претставува посебно сложена постапка, семејното насилиство во град Гостивар се евидентира во двете негови варијанти: и како физичко и како психичко. Во делот од психичкото, како што гледаме, доминира, условно да речеме „поблагите,,

акти на насилиство: заканите, грубите зборови, навредите... Кои ние, за волја на вистината, уште од најраните процеси на социјализацијата ги преземаме од семејниот круг, културата на врсници, улица, а секако, и од образовните процеси.

Во кои, пак условно, сеуште доминира и се глорифицира историјата и историски содржини полни и преполнi со одредници и елементи од машката култура.

Во таквиот искуствен амбиент да се подигне гласот, подвикне или летне навредлив збор на сметка на својата девојка или жена е сосема очекувана и нормална работа. И своевидно јунаштво, потврда за тоа кој е кој во домот и надвор од него што многу често завршува во комбинација на употреба на раце, нозе итн.

Според зачестеноста следи „љубомората,, присутна кај 67,8 насто од сите анкетирани жени. Овој вид на насилиство се јавува (во изворниот емпириски материјал) и посебно и во комбинација со другите акти на насилиство: забрана за контакти со роднини и пријатели, излегување сама на улица, пазар, продавница, забрана за работување итн.

Во физичкиот дел од насилиството најмногу кај 52,0 насто од жените се јавуваат „ударите со раце, шлаканици,,. Потешките варијанти комбинацијата: теглење за коса, клоци, шлаканици, фрлање предмети се кај една четвртина од испитаниците.

Додека, пак, со порастот на „квалитетот,, на насилиниот акт се намалува интензитетот. Иако, како врв на насилиството, во 4 случаи имаме гаснење цигари од телото на жртвата кои, оставено како домашна тајна, минува без санкции.

Табела 9.
„Автори,, на насилиство и национална припадност на испитаниците

Насилник	Македонка	Албанка	Турчинка	Ромка	Вкупно
Сопруг	94	120	22	34	270
Возрасни членови од семејството на мажот	8	29	2	7	46
Чл. од семејството	3	23	7	1	34
Роднини	1	3	7	1	11
Поранешен сопруг	3	1	/	/	4
Без одговор	4	4	/	/	8
Вкупно	113	180	38	42	373

Авторот на насилието или насилиникот во 72 насто се појавува сопругот во „чиста форма“ како единствен насилиник. Но ако се навлегува во етничката структура се забележува извесна диференцијација.

Кај жените Македонки мажот во насилието „учествува“, со 83,0 насто и кај Ромките со 81,1 насто. За разлика од нив кај Албанките мажите се 66,2 насто а кај Турчинките уште помалку со 58 насто. За жал кај жените од овие две етнички групи она што го „пропуштиле“ брачните другари го „надокндуваат“, возрасните членови од семејството на мажот или сопственото (моминско) семејство.

Се претпоставува дека употребата на алкохол ќе се јави како фактор во предизвикот за насилиство. Но, се покажа како најголемиот дел од насилиствата (63,2 насто) настануваат кога насилиникот ни повремено ни воопшто не конзумира алкохол. Така да, овој „олеснувачки“ фактор е само механизам за одредена рационализација на насилието.

Мноту интересни се одговорите на прашањето за интензитетот на насилието.

Само 59 жени (15,8 насто) од вкупниот број анкетирани жени изјавиле дека насилието им се случува почесто. Кај 90 жени или 24,1 насто се случува само „понекогаш“, а кај сите преостанати бо насто тоа било сосема ретко.

Оваа неутрализација на интензитетот на насилието и на видот на насилието не е ништо друго туку уште една потврда за тоа дека жените жртви се уште не се во состојба да се соочат со реалноста со себе со своето место во семејството, односите со брачниот другар, во општеството воопшто.

Овој изразито паси вен став и нико самовреднување ќе продолжи и во следното прашање: дали се информирани и дали побарале институционална помош и заштита на својот деградиран физички и социјален интегритет. Од сите анкетирани 373 жени само 29 побарале заштита и тоа главно од полицијата и центарот за социјална работа. Тие жени што побарале помош не се ни од далеку задоволни не само од „приемот“, во овие служби, од постапката туку и тоа што следи во семејството. Ескалација на насилието и уште „поголеми трауми и за мене и за децата“. Не се верува не само во работата на овие институции туку уште повеќе во дискрецијата на истата „уште тоа ми треба па цел Гостивар да разбере или што можат тие, не ќе му чуваат секој ден дома“, итн.

Преостапатиот број анкетирани жени, освен десетина кои не одговориле на ова прашање, како аргументи за тоа што не се обратиле и побарале

помош, се лоцира во ставови и мислења кои се остатоци од патријахалната култура (да не се излезе од дома, срам ми е и за мене и за децата, во оваа средина за се, се криви жената, нема потреба (а по податоците е горена со цигари), се кажува на мајка, а не на непознати. Некои други ставови содржат во себе храброст да се побара помошно „нема институции кои можат навистина да помогнат„, „не е работата, отиди, покали се и готово“, „треба да се формираат служби како во другите градови, СОС телефони, разговор со жени кои си ја знаат работата и од кои може да се очекува и дискреција и помош, треба нешто да се промени и во законите, и судиите да гледаат малку и на женската страна. Имаме во одговорите и такви ставови кои ни откриваат дека се уште ментално сме во минатото : „за да кажам дека се тепаме“, „со него мие животот, со него имам деца, што ќе биде потоа, „љубомората и не е некое насилиство“ (не ја пушта на улица сама, не и дава да се облекува по своја волја, и забранува контакти не и дава да се вработи), или би требало да има некакво советувалиште, некој барем да ни ги ислуша маките“, „не е така страшно, шамар два, некоја модринка, секоја врска е зачинета со насилиство“ (немажена девојка), „не ми дава да се јавувам на телефон“, „како да се пожалам на непознати луѓе, јас сум фамилијарна жена“, „имало пиење и тепање, ама не било секој ден“ итн. итн.

Наместо заклучок

Семејното насилиство е продукција на нееднаквоста меѓу половите. Настапува, исторски гледано со распадот на ткин. „матријархат“ и неговата трансформација во патријахат. Кога жената од претходно изразито повластена општествена положба, столб на семејството (поради репродуктивната и економската функција). Со појавата и натаму развојот на општествената подлеба на трудот и општествената сопственост, во новонастанатиот патријахат е, буквално речено, сведена на своевидна „машина за раѓање деца,“ со познато татковство кои треба да го наследат имотот на таткото. Нејзината апсолутна општествена деградација ќе се дигне до тој степен што ќе биде вреднувана и зад машките деца во семејството.

Таквиот општествен статус ќе продолжи преку робовладетелството, феудализмот се до индустриската фаза на капитализмот. Со експанзијата на процесот на индустријализацијата во Западна Европа и Европа, како одговор на безочната експлоатација на детскиот и женскиот труд ќе се појават, паралелно со синдикалистичките движења, и тенденции и покрети, сеедно од социјалал демократска, феминистичка или комунистичка провиниенција, за еманципација на жените. Истакнување на женските права, значајот и местото и функцијата на жената во семејната заедница, во економскиот систем, политиката, културата итн.

Во контекст на овие тенденции, во развиените индустриски и постиндустријски системи, пред се, западноевропски и нордиски земји, во целиот минат век, ќе се „извојуваат“, големи, епохални пробиви во корпусот од тки. „женски права,,.

Се релативизира иако повеќе на формалноправен план дискриминацијата на работни места, плати меѓу машка и женска работна сила, се извојува право на глас доминација на женска работна сила во некои дејности (образование, здравство итн.). Меѓутоа, конкретно кога станува збор за семејното насилиство, освен во некои западноевропски земји тоа не е санкционирано во правните системи.

Останува во доменот на „приватноста,, Нешто се случува во „семејната интима,, и како такво треба да си остане меѓу сидовите на семејната заедница.

Така што жената (освен во развиените индустриски и постиндустријски земји) и кај нас и покрај нејзиниот немерлив придонес во семејството, економијата, културата итн. на овој план е апсолутно незаштитена. И покрај големите промени и трансформациони процеси во втората половина од минатиот век во урбаното подрачје на Гостивар, трансформација, стеснување на обемот на семејната заедница и нејзино сведување на две генерации: родители деца, ниво на општа вработеност и посебно вработување на женска работна сила, деаграризација на населението, урбанизација итн. кај жените од град Гостивар семејното насилиство останува како културна матрица наследена од минатото. Жените од овој град семејното насилиство сеуште го имаат како составен, нормален дел од својот живот и животот воопшто. И поради тоа не треба да се изненадиме од анектните резултати:

- Висок степен на семејно насилиство, особено од оној дел семејно насилиство кое можеме да го оквалификуваме како негова поблага варианта;
- Ако се извршат и груби процени (во корелација на културолошкиот модел на однесување и формите на насилиство во западноевропските земји) не е далеку претпоставката дека од шест наши семејства барем во три има поблаги или посирорви облици на семејства;
- Во Гостивар а секако и во Македонија во семејното насилиство нема етнички граници. Структурално нешто позасиленото присуство на насилиство кај Ромите е последица на нивниот културно-исторски и етнопсихолошки амбиент. Од изолацијата од процесите на модернизација кои предизвикаа апсолутно сиромаштво, елементарно преживување итн. во кои семејното насилие и не се „забележува,,;
- Годините на возраст и годините на „брачен стаж,, ни посредно ни непосредно немаат речиси никакво влијание врз појавата и интензитетот на семејното насилиство;
- Степенот на образование и кај жртвата и кај насилиникот, исто така, не-ма одраз врз динамиката и дисперзијата на појавата;
- Вработеноста или невработеноста како фактор се очекуваше во крајно економски изостаната општа ситуација во последната деценија во Гостивар

дека ќе биде поприсутно меѓу семејствата со со невработени лица или со ниски примања, се покажа дека семејното насиљство е присутно и „карактеристика,“ на сите категории: вработени, невработени, домаќинки итн.;

• Иако семејното насиљство е evidentно кај сите четири груби „семејни приходи,“ од најсиромашните „по 5.000 денари,“ до „најбогатите,“ преку 15.001 денари, најмногубројни се оние од првата најниска доходна група. Од кои, особено Ромките, се корисници на социјална помош кои месечно живеат со 20 до 30 денари просечно, дневно;

• Анкетираната популација жени, главно, 1/3 живее во рамки на по-тесните семејни заедници составени од родители деца;

• Семејните заедници според структурата се составени од 4 и 5 членови. Со порастот на бројот на членови до едно семејство се намалува бројот на семејства со семејно насиљство;

• Употребата на физичка сила како облик на насиљство се забележува кај 1/3 од анкетираните жени, додека кај преостанатите 2/3 насиљството има психички карактер;

• Иако најмногу жртви на семејното насиљство изјавиле дека тоа се случувало „сосема ретко,“ или само „понекогаш,“ во суштина се настои пред анкетарот да се колку што може „подобри,“ сопствената ситуација;

• При семејното насиљство, повеќе инцидентно се бара помош од институциите полиција, социјална работа, здравство. Тоа и натаму останува во доменот на приватноста, домашна тајна;

• И тие малку жени кои се обратиле до институциите за помош не добиле ниту очекуваат конкретна помош, само си ја влошувале сопствената ситуација поради реакцијата на насилиникот. За разлика од нив оние жртви кои не се обратиле за интервенција и помош не сакаат „насиљството да излезе од дома,“ не очекуваат помош, да не ги срамат другите членови на семејната заедница, и да кажам кој ќе ми верува итн. имаме состојба која и натаму ќе си остане во рамки на приватноста;

• Загрижува ставот според кој жената и самата себе и брачниот партнер се доживува дури сега на почетокот од 21 век како своевидна сопственост;

• Со воведувањето на веронаука во образоването иако факултативно, можеби и несвесно, на мала врата се врши конзервација на процесите за еманципацијата на жената;

• Во семејното насиљство покрај жените жртви на насиљството имаме и „сведоци,“ тоа се деца;

• Најголем дел од тие деца „сведоци,“ на семејното насиљство кои растат и се развиваатemoционално и физичко во таква атмосфера, уште не дај боже ако и самите се жртви на „ингеренциите,“ на таткото подоцна стануваат „слика и прилика,“ на својот татко;

• Децата од женски пол одраснати во ваква атмосфера во суштина, повеќе или помалку, ја прифаќаат судбината на својата мајка, и тие, во најголем дел, остануваат без поодредена реакција на семејното насиљство до колку и се појави во живот;

Препораки и предлози за трансфер на семејното насиљство од домашна атмосфера во јавноста

Во контекст на годинашнава светска кампања „16 дена акција против насиливото над жената“, женската граѓанска иницијатива „АНТИКО“, - канцеларија Гостивар, САЖМ - огранок Гостивар, и „Женски центар“, Гостивар, со анкетното истражување како што гледаме се лоцираа и утврдија некои од позначајните димензии и карактеристики на семејното насиљство во Гостивар. Како следен чекор по претходната анализа е проекција на еден стабилен и интегративен систем (полиција, социјални служби, здравствени институции и невладиниот сектор) на заедничка акција за откривање и превенција на семејното насиљство.

Притоа, не треба да се заборави, дека е потребно во исто време систематски да се продлабочува и подигнува свеста кај популацијата за евидентната дискриминација на жената. И конкретни активности на државниот, приватниот и невладиниот сектор за подобрување на статусот на жената во општеството и семејството и во државата и на локално ниво.

За да се неутрализира семејното насиљство, во постојниот економски и културен амбиент се смета дека е потребно:

1. Воведување на СОС телефон;

2. Превенцијата како една од основните функции и како основен предизвик на тој план се наметнуваат соодносите меѓу државните служби (социјална работа, полиција и здравство) и невладините (и постојани нови) за да се изврши процена, утврди документација и потоа се следи појавата;

3. Медијска кампања:

- Со оглед на тоа што скоро сите испитаници поседуваат тв-апарати и главно сите гледаат, секој ден, тв програми може и треба и ни изгледа дека тоа е пајефикасниот начин, со одбрани и современо дизајнирани спотови како почеток, а потоа и посебни емисии да се тргне во промоција на семејното насиљство како исклучиво деградирачки феномен и за жената и за современието, да се тргне со афирмација, подобро речено конструкција на механизми на државно и на локално ниво (спотови, трибини, разговори со служби, жртви на насиљство, разговор со други граѓани итн. за да се неутрализираат, колку што може, остатоците од минатото;

- Во рамки на медиската кампања со панои и плакати дизајнирани вкусно, и со оглед на етнички и други карактеристики на населението да се иакусо, и со слогани изнесува во јавноста семејното насиљство и последиците од него;

- Изгледа според податоците, повеќе од нужно е да се формира заедничка институција, како што покажуваат индикациите од анкетата, да биде во

невладиниот сектор опремен и со простор и со стручен кадар кои непосредно ќе се вклучат во откривањето на семејното насиљство, ќе пружат правна, психосociјална и др. советодавна помош;

- Посебно или во рамките на постојните содржини во основното а не би било воопшто лошо и во средното да се афирмира тенденцијата за права на жената, еднаквост на половите итн.;

- Внесување на семејното насиљство (психичкото, физичкото и секуналното) и во правниот систем;

- Поинтензивно ангажирање на женските невладини организации за перманентно притискање за санкционирање на семејното насиљство, а од друга страна да се, во контекст на акцијата за притисок, да се обезбедат и понудат конкретни облици на помош и заштита како нужна поддршка на жените жртви на семејното насиљство.

Реализирано од:

Женска граѓанска иницијатива "ANTICO" - Гостивар
Зхенски Центар - Гостивар
САЖМ - Гостивар

Финансирано од:

